

[https://doi.org/10.52326/jss.utm.2025.8\(3\).09](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2025.8(3).09)
CZU 37.013.42:005.336.2

THE PROFESSIONAL ADAPTATION OF NOVICE TEACHERS DURING THE TRANSITION FROM UNIVERSITY TO THE SCHOOL ENVIRONMENT

Mariana Goras *, ORCID: 0009-0001-2450-7936

„Ion Creangă” State Pedagogical University, 1 Ion Creangă Str., Chisinau, Republic of Moldova

* Corresponding author: Mariana Goras, mariana.goras@yahoo.com

Received: 08. 05. 2025

Accepted: 09. 02. 2025

Abstract. The study was conducted based on recent research in the field that emphasizes the importance of the transition phenomenon in the teaching career. The study addressed the issue of adaptation of novice teachers, and findings were noted regarding the transition of young specialists in the process of adapting to the conditions of the educational system. Transition represents a series of changes that novices perceive, moving from the student level where they have assimilated knowledge to the teacher level where they translate the theoretical part into practice, apply knowledge and skills in student groups. The study hypothesized that determining the level of professional adaptation to changes of novices during the transition period in the school environment and covering their needs can optimize the professional adaptation process. The purpose of the research was to determine the level of adaptation to changes of novice teachers during the transition period in the school environment. 97 young specialists participated in the study. It was found that the needs expressed by beginners in the process of professional adaptation in the school environment are multiple and require the provision of solutions to optimize the professional adaptation process. The conclusions of the study highlighted results regarding the analysis of the level of professional adaptation at the beginning of the teaching career and recommendations regarding the implementation of measures to prevent maladaptation, optimize the professional adaptation process and facilitate the transition phenomenon of beginners in the school environment.

Keywords: *professional adaptation, transition, beginner teachers, debutants, professional development.*

Rezumat. Studiul a fost realizat reieșind din cercetările recente din domeniu care accentuează importanța fenomenului de tranziție în cariera didactică. Prin studiu s-a abordat problematica adaptării cadrelor didactice debutante, s-au remarcat constatări referitoare la tranziția tinerilor specialiști în procesul de adaptare la condițiile sistemului educațional. Tranziția reprezintă un șir de schimbări pe care le percep debutanții, trecând de la nivelul de student unde au asimilat cunoștințe la nivelul de profesor unde transpun partea teoretică în practică, aplică cunoștințele și competențele în colectivele de elevi. Studiul a emis ipoteza că, determinarea nivelului de adaptare profesională la schimbări al debutanților în perioada de

tranziție în mediul școlar și acoperirea nevoilor acestora, pot optimiza procesul de adaptare profesională. Scopul cercetării a constat în determinarea nivelului de adaptare la schimbări al cadrelor didactice debutante în perioada de tranziție în mediul școlar. În realizarea studiului au participat 97 de tineri specialiști. S-a constatat că nevoile manifestate de debutanți în procesul de adaptare profesională în mediul școlar sunt multiple și necesită oferirea unor soluții pentru optimizarea procesului de adaptare profesională. Concluziile studiului au evidențiat rezultate privind analiza nivelului de adaptare profesională la începutul carierei didactice și recomandări privind întreprinderea măsurilor de prevenire a inadapării, de optimizare a procesului de adaptare profesională și de facilitare a fenomenului de tranziție al debutanților în mediul școlar.

Cuvinte-cheie: *adaptare profesională, tranziție, cadre didactice debutante, debutanți, dezvoltare profesională.*

1. Introducere

În ultimii ani, preocupările privind modernizarea sistemului educațional au cunoscut o creștere semnificativă, reflectând nevoia stringentă de a adapta educația la realitățile și cerințele unei societăți aflate într-o continuă schimbare. Tendințele actuale vizează alinierea structurilor educaționale la standardele internaționale și la bunele practici implementate cu succes în țări cu sisteme educaționale avansate, precum Finlanda [1, 2], Estonia [3, 4] și România [5]. Astfel de modele oferă exemple relevante de eficiență, flexibilitate și orientare spre nevoile atât a cadrelor didactice, cât și ale elevilor și ale societății. Prin adaptarea constantă la provocările economice, sociale, tehnologice și ecologice ale lumii contemporane, aceste sisteme educaționale devin factori determinanți necesari în formarea tinerei generații pentru dezvoltarea sustenabilă într-un context global în continuă schimbare. Este vital ca sistemul educațional să evolueze într-un ritm susținut, astfel încât să poată oferi răspunsuri pertinente și soluții durabile la problemele contemporane. Procesul de dezvoltare a educației trebuie să pună accent pe calitate, echitate și incluziune, fundamentându-se pe valorile și principiile europene. Reieșind din ideile expuse, se înțelege că problematica generală a educației devine mai pronunțată în ceea ce privește nevoia de atragere și de menținere a tinerilor specialiști în sistemul educațional, amplificarea necesităților de adaptare profesională a cadrelor didactice debutante în mediul școlar, de afirmare și integrare socioprofesională în sistemul educațional. În condițiile existente, realizăm că în sistemul educațional se necesită, la nivel național, o ascensiune a dezvoltării sistemului de valori pedagogice, o creștere a cerințelor psihopedagogice pentru justificarea experienței pedagogice de succes și se accentuează condițiile necesare pentru promovarea bunelor practici în educația tinerei generații de elevi.

În context, pentru realizarea dezideratului pe linia evoluției sistemului educațional, sunt necesare acțiuni strategice care să întărească pilonii pe dimensiunile educației ce țin de: asigurarea modernizării continue a procesului educațional, ridicarea nivelului calității în educație, formarea profesională continuă a cadrelor didactice în domeniile necesare, etc., care în ansamblu, toate au la bază tentative de o schimbare continuă și transformare cu efecte evidente asupra cadrelor didactice.

În contextul provocărilor actuale din sistemul educațional, devine evident că adaptarea profesională a cadrelor didactice debutante presupune optimizarea continuă a acestui proces, în acord cu cerințele și schimbările permanente din mediul școlar și din societate. Aceste transformări, generate de noi idei, concepții și reforme, impun o abordare

flexibilă și coerentă. Astfel, viziunea strategică a abordării este centrată pe necesitatea menținerii unui echilibru între toți indicatorii și factorii care influențează adaptarea profesională, sprijinind totodată dezvoltarea continuă a tinerilor profesori în vederea consolidării progresului lor în activitatea pedagogică. Cu certitudine că, documentele strategice de politici publice puse în aplicare recent, precum Strategia de dezvoltare *Educația 2030* și Programul de implementare a acesteia pentru anii 2023-2025 [6], aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 114 din 7 martie 2023 și **Strategia națională de dezvoltare *Moldova Europeană 2030*** [7], **aprobată prin Legea 315 din 17 noiembrie 2022** prevăd acțiuni consolidate, de nivel intersectorial, sectorial și național care sunt orientate să sprijine profesional tinerii specialiști pe tot parcursul carierei, să contribuie la dezvoltarea continuă a cadrelor didactice și manageriale, pentru asigurarea sistemului educațional cu personal calificat, competent și motivat.

Urmare a ideilor expuse, toate provocările și tendințele moderne abordate în contextul dezvoltării sistemului educațional, intensifică indicatorii adaptării în diverse aspecte:

1) În aspect pedagogic, cadrele didactice debutante tot mai mult se confruntă cu necesitatea de adaptare profesională, în mod special, se accentuează indicatorul la debutul carierei pedagogice, odată cu tranziția din mediul universitar în mediul școlar, cu axarea pe abordările pedagogice fundamentale, implicarea zilnică a tinerilor specialiști în activități didactice și educaționale în contextul exercitării profesiei de pedagog.

2) În aspect social, un indicator perceput de către debutanți în perioada adaptării, care reflectă legătura și condiționarea reciprocă între mediul social și mediul intern prin prisma proceselor de socializare care se desfășoară în interiorul organismului uman pentru a face față adaptării profesionale. În acest aspect, adaptarea profesională a cadrelor didactice debutante ne orientează spre a înțelege, dacă reușește tânărul specialist cu studii superioare să răspundă unui grup de cerințe și condiții psihopedagogice existente în mediul școlar, în rândul cărora pot fi menționate: comportamentul și responsabilitatea profesională, formarea atitudinilor pedagogice de predare-învățare-evaluare, acumularea noilor abilități și deprinderi necesare integrării socioprofesionale, manifestarea culturii organizaționale etc.

3) În aspect psihologic, se urmărește un alt indicator al adaptării, axat pe schimbarea comportamentului individului la condițiile create în noul mediu și argumentat în lucrările cercetătorilor interesați de dimensiunile psihologice, prin manifestările individuale de comportament în situațiile noi oferite de către mediul în care activează, precum și reacția individului în relația dintre propriul organism și mediu.

Suplimentar la cele expuse, este de menționat că în procesul de adaptare profesională a tinerilor specialiști în mediul școlar, paralel cu influența indicatorilor adaptării asupra personalității, mediul școlar oferă oportunitatea debutanților să dobândească competențe profesionale practice în timp rezonabil. În context, impactul adaptării profesionale este valoros asupra dezvoltării profesionale a cadrului didactic pentru consolidarea potențialului uman pedagogic, dar și asupra așteptărilor individuale privind dezvoltarea carierei pedagogice. În consecință, adaptarea profesională a debutanților contribuie la asigurarea integrării profesionale în mediul educațional, motivându-i pentru creșterea, dezvoltarea profesională și menținerea în activitatea educațională, formându-le încrederea și devotamentul față de cultura organizațională a sistemului de învățământ.

Așadar, în esența documentelor de politici educaționale, scopul strategic **constă în oferirea de oportunități pentru toți oamenii de a-și dezvolta deprinderile, cunoștințele, abilitățile și competențele necesare pentru a-și valorifica mai bine potențialul atât în plan**

profesional, cât și în plan personal. Prin urmare, în sistemul educațional din Republica Moldova, în plan teoretic, accentul este plasat pe abordarea educațională prospectivă în contextul susținerii cadrelor didactice pe tot parcursul carierei pedagogice. Totodată, la modul practic, se pune accent pe implementarea programelor de mentorat optând pentru trecerea de la achiziționarea cunoștințelor teoretice la formarea și dezvoltarea competențelor profesionale și personale pentru motivare privind profesia aleasă, pentru acumularea reușită a experienței pedagogice și avansarea în carieră, dar și pentru prevenirea insuccesului cu referire la integrarea profesională în mediul educațional.

Actualmente, organizarea programelor de mentorat sunt orientate spre pregătirea mentorilor naționali și instituționali care să poată demonstra potențialul în desfășurarea stagiilor de formare profesională prin consolidarea și modernizarea proceselor de formare continuă a cadrelor didactice și manageriale, prin valorificarea competențelor profesionale a acestora pentru o mai bună integrare profesională în mediul educațional. În același timp, în ceea ce privește formarea cadrelor didactice debutante pentru dezvoltarea abilităților, capacităților și competențelor profesionale în vederea facilitării procesului de adaptare profesională, există rezerve, deoarece lipsesc astfel de programe și cursuri ce vizează direct satisfacerea nevoilor cu care se confruntă debutanții aflați în procesul de tranziție din mediul universitar în mediul școlar și care să contribuie la optimizarea procesului de adaptare profesională a cadrelor didactice debutante în mediul școlar.

În esența orientărilor teoretice și din perspectiva practicii managementului resurselor umane, în Republica Moldova mai mulți cercetători și-au adus aportul în abordarea conceptului de adaptare profesională din diverse aspecte, avansând cercetări cu caracter inovator și relevant.

Sunt de menționat studiile realizate de autorii L. Grishanov și V. Țurcan care s-au axat pe probleme sociale de adaptare a studenților din primii ani, anul 1990 [8]. Cercetătorii N. Bucun, S. Mustață, V. Guțu și Gh. Rudic au confirmat în baza rezultatele cercetărilor efectuate că problema adaptării a fost studiată mai detaliat în biologie și medicină doar în situații limită și mai puțin în pedagogie, în procesul instructiv-educativ, anul 1997 [9]. Un interes deosebit a manifestat M. Pleșca cercetând mecanismele psihologice de bază ce influențează adaptarea studenților în activitatea de învățare, anul 2002 [10]. Autoarea E. Țarnă a fost preocupată de cercetarea problemelor și impactul lor asupra procesului de adaptare în rândul studenților din mediul universitar, anul 2013 [11]. În cadrul cercetărilor sale, S. Rusnac și V. Verdeș au identificat particularitățile adaptării social-psihologice în perioada crizei vârstei adulte, anul 2015 [12]. Autoarea E. Puzur a stabilit în baza rezultatelor cercetării, interacțiunea dintre particularitățile de personalitate ale studenților anului I din instituțiile de învățământ superior și procesul de adaptare psihosocială al acestora, anul 2016 [13]. Un șir de abordări teoretice au fost examinate de către O. Paladi care au stat la baza determinării orientărilor valorice și adaptării psihosociale la vârsta adolescenței, anul 2021 [14].

În România problematica adaptării în mediul educațional la diverse niveluri a devenit o preocupare a mai multor cercetători, cu accent pe dezvoltarea impactului cu amprentă pozitivă în calitatea vieții tinerilor pe parcursul întregii vieți și în termen lung. O contribuție semnificativă în domeniul adaptării tinerilor în mediul academic au adus cercetătorii: M. Zlate și E. Avram s-au axat în cercetare pe corelația dintre perspective profesionale în raport cu gradul de adaptare în mediul academic, anul 2004 [15], M. Zlate și V. Negovan au continuat cercetările asupra problemelor fundamentale ale psihologiei și științelor educative; au propus strategiile de adaptare în mediul universitar, anul 2006 [16], V. Negovan și M. Dincă au

cercetat procesul de adaptare al studenților în mediul universitar din perspectiva valorilor în viziunea studenților, anul 2010 [17].

Potrivit autorilor menționați, adaptarea profesională reprezintă procesul prin care indivizii își ajustează obiceiurile și trăsăturile pentru a face față schimbărilor din mediul în care activează, socializează, creează etc., fiind influențați permanent de interacțiunea dintre factori interni și externi. Factorii interni țin de particularitățile fiecărei personalități, în timp ce factorii externi sunt condiții obiective, independente de voința individului. Ambele grupuri de factori acționează ca provocări asupra debutanților pentru care aceștia trebuie să reacționeze prompt la schimbările din mediul școlar în favoarea adaptării profesionale la schimbări, astfel, ca tranziția din mediul universitar în mediul școlar să devină reușită în depășirea provocărilor, iar cariera didactică să fie percepută ca pe o opțiune profesională valoroasă și atrăgătoare.

Abordarea fenomenului de tranziție în carieră devine o problematică tot mai evidențiată în cercetările recente prin caracterul provocator asupra persoanelor angajate în muncă, manifestat printr-un complex de schimbări de natură multiplă care se răsfrânge asupra personalității la etapa de trecere dintr-un mediu în alt mediu și la etapa de adaptare profesională.

O analiză a esenței definiției pentru termenul *tranziție* „trecerea lentă sau bruscă de la o stare, de la o situație, de la o idee la alta”, oferită în Dicționarul explicativ al limbii române [18, p.2047] și transpunerea explicației în esența procesului de tranziție a cadrelor didactice din mediul universitar în mediul școlar, evidențiază că, la începutul carierei pedagogice debutanții se confruntă cu o serie de provocări existente în sistemul educațional: creșterea necesității de adaptare profesională, diversificarea ofertei de sprijin pentru integrarea profesională, scăderea rezilienței din cauza stresului ocupațional, precum și punerea accentului pe cerințele privind îmbunătățirea condițiilor de muncă, a motivației, a ghidării în carieră și a valorificării competențelor profesionale.

În accepțiunea autoarei Negovan, tranziția în carieră este definită ca o schimbare în asumptiile personalității referitoare la sine și la mediu, nu trebuie înțelese ca simple schimbări, fără a se lua în considerare consecințele reale sau percepute ale acestor schimbări [19, p.79]. În sensul aceleiași opinii, se subînțelege că și situația privind insuficiența cadrelor didactice în sistemul de învățământ sau în contextul părăsirii instituțiilor de învățământ în primii ani de activitate denotă faptul că tranziția din mediul universitar în mediul școlar presupune schimbări esențiale pentru cadrele didactice debutante, în mod special în primul an de activitate în cadrul carierei pedagogice. În perioada de tranziție profesională, cadrele didactice debutante se confruntă cu o serie de provocări, printre care sunt: construirea relațiilor cu colegii din mediul școlar, interacțiunea și adaptarea la diverse categorii de elevi, integrarea în cultura organizațională a noii instituții, respectarea tradițiilor locale, pregătirea zilnică a lecțiilor, gestionarea autonomă a activităților elevilor în timpul orelor, alinierea la cerințele și așteptările instituției, etc.

În contextul argumentelor descrise anterior se încadrează într-un cadru teoretic în care pot fi analizate diverse tipuri de tranziții și caracteristicile acestora. Este cazul să facem referire la una dintre lucrările autorului Schlossberg, N. [20, p. 2-18], care afirmă că „adaptarea academică se realizează când studentul reușește să integreze tranziția în noul mediu academic”. Din analiza cercetării autorului citat, este clar că adaptarea profesională este influențată de caracteristici de ordin tridimensional, întrucât autorul menționează „adaptarea este influențată de trei seturi de factori: (1) caracteristicile tranziției în sine; (2)

caracteristicile mediului pre și post-tranziție; (3) caracteristicile personale ale individului”. Cu certitudine, tranziția în carieră a debutanților începând cu etapa de activitate pedagogică în mediul școlar reprezintă realitatea complexă de schimbări care însoțesc capacitatea cadrelor didactice debutante de a face față schimbărilor cu care se confruntă, dezvoltată prin adaptarea profesională. Revenind la afirmația autoarei Negovan cu referință la schimbările în perioada tranziției „nu trebuie înțelese ca simple schimbări, fără a se lua în considerare consecințele reale sau percepute ale acestor schimbări”, cu siguranță poate fi menționat că specialiștii din domeniile de resort pot aduce cele mai convingătoare argumente privind un șir de repercusiuni reale percepute la nivelul organismului uman, urmare a interacțiunii cu schimbările produse de tranziția dintr-un mediu în alt mediu, în cazul cercetării noastre, vorbim de schimbări de tranziție în mediul școlar, apărute odată cu debutul carierei de către tinerii specialiști.

În contextul transformărilor continue ce influențează atât dimensiunea individuală, cât și cea instituțională a procesului educațional, sprijinul oferit cadrelor didactice debutante prin cultivarea competențelor sociale se conturează ca o resursă educațională esențială. Aceste competențe contribuie semnificativ la facilitarea tranziției către noul mediu școlar, permițând depășirea obstacolelor specifice debutului în carieră și conducând la obținerea unei stări de satisfacție profesională, reflectată prin validarea și aprecierea conduitei pedagogice. Integrarea debutantului într-o rețea instituțională caracterizată prin relații sociale și comunicare eficientă este un indicator al unei adaptări profesionale reușite. Astfel, procesul de adaptare profesională a debutanților în sistemul educațional devine unul funcțional și constructiv, cu efecte pozitive asupra parcursului profesional al cadrului didactic.

Un element remarcat în cadrul analizei problematice legate de adaptarea cadrelor didactice debutante, se referă la atenția deosebită oferită cercetărilor recente care evidențiază tot mai accentuat importanța fenomenului de tranziție în cariera didactică. Acest proces, marcat de multiple provocări pentru cadrele didactice aflate la debutul profesional, presupune un ansamblu de transformări de natură diversă, care influențează profund dezvoltarea personală și profesională în perioada de trecere de la un context educațional la altul, precum ar fi la etapa de tranziție din mediul universitar în mediul școlar. Așadar, la etapa incipientă și în perioada de înaintare a debutantului în cariera didactică, precum și la etapa de stagiu în perioada de mentorat, absolvenții facultăților cu profil pedagogic se află într-o tranziție reală în sistemul educațional. Tranziția presupune schimbările pe care le percepe debutantul, odată cu trecerea de la nivelul de student la care a asimilat cunoștințe teoretice la nivelul de profesor la care transpune partea teoretică în practică și, în același timp implementează cunoștințele și competențele în colectivele de elevi.

În ordinea ideilor expuse, scopul cercetării constă în constatarea nivelului de adaptare la schimbări al cadrelor didactice debutante în perioada de tranziție în mediul școlar, în vederea determinării soluțiilor necesare pentru optimizarea procesului de adaptare profesională a cadrelor didactice debutante în mediul școlar.

2. Materiale și Metode

Analiza cercetărilor de specialitate ne subliniază necesitatea de asigurare a coerenței între partea teoretică și practica educațională, în vederea formulării unor direcții de acțiune care să contribuie la eficientizarea procesului de adaptare profesională. În acest sens, evaluarea nivelului de adaptare a cadrelor didactice debutante reprezintă un demers esențial pentru identificarea dificultăților cu care acestea se confruntă în etapa inițială a carierei

didactice, precum și pentru evidențierea nevoilor de formare profesională specifice etapei de tranziție din mediul universitar în mediul școlar. Conștientizarea aspectelor menționate permite elaborarea unor strategii de sprijin, menite să faciliteze procesul de tranziție și să consolideze activitatea profesională.

Cu certitudine, metodele de evaluare a nivelului de adaptare profesională a cadrelor didactice debutante sunt variate și pot fi clasificate în mai multe categorii, de la cele cantitative la cele calitative.

În acest sens, o abordare calitativă combină mai multe metode pentru a obține o imagine de ansamblu reală. Prin urmare, în contextul analizei aplicabilității și a funcțiilor metodelor de evaluare a nivelului de adaptare profesională, devine esențială identificarea și clasificarea celor mai relevante abordări.

Din perspectiva demersului metodologic și în concordanță cu cele expuse anterior, au fost valorificate următoarele metode:

1) *metoda analitică*, utilizată pentru examinarea surselor bibliografice și evidențierea reperelor teoretice și metodologice orientate spre facilitarea adaptării profesionale a cadrelor didactice debutante la cerințele procesului educațional modernizat, la realitățile actuale, precum și la specificul mediului școlar în care învață o generație de elevi cu perspective contemporane și, uneori, cu rezerve față de anumite aspecte esențiale;

2) *metoda de analiză SWOT* cunoscută în domeniile pedagogiei și ușor aplicabilă în rândul cadrelor didactice, pentru identificarea profilului cadrului didactic debutant în interacțiune cu două categorii de factori care, de asemenea, influențează adaptarea profesională în mediul școlar: factorii interni (puncte tari și puncte slabe) și factorii externi (oportunități și amenințări).

3) *metoda cantitativă*, aplicată pentru conturarea unei imagini realiste asupra nivelului de adaptare profesională a cadrelor didactice aflate la etapa de tranziție în mediul școlar, la început de carieră. Instrumentul de cercetare aplicat pentru obținerea unor rezultate cantitative este Chestionarul pe care l-am adaptat după Chelcea A. din lucrarea „Psihoteste.” [21].

Cercetarea a fost realizată pe un lot experimental compus din 97 de cadre didactice debutante, angajate în instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal din Republica Moldova. Participanții la completarea chestionarului se încadrau în perioada debutului în cariera pedagogică, în unul din primii trei ani de activitate profesională, imediat după absolvirea facultății *Științe ale Educației* și predau diverse discipline conform curriculumului național școlar. Instrumentul utilizat este Chestionarul adaptat - *Evaluarea nivelului de adaptare profesională la schimbări a cadrelor didactice debutante*.

Acest chestionar face parte din studiul privind comportamentul cadrelor didactice debutante din învățământul general la noile schimbări în cadrul activității profesionale în instituția de învățământ în care își exercită funcția didactică în unul din primii trei ani de activitate (îndată după absolvirea facultății).

Chestionarul include întrebări deschise care solicită debutanților să-și exprime opiniile și reflecțiile personale cu privire la situațiile trăite și manifestarea comportamentului acestora în etapa de tranziție din mediul universitar în mediul școlar și în perioada de adaptare profesională în noul mediu. Conținutul Chestionarului este prezentat în Tabelul 1.

Tabelul 1

Evaluarea nivelului de adaptare profesională la schimbări a cadrelor didactice debutante

Nr. d/r	Conținutul întrebărilor	5- foarte des	4- des	3 - uneori	2 - rar	1- foarte rar/deloc
1	Am încercat aceasta și mai demult.					
2	Nu se va putea aplica în activitatea mea.					
3	Nu am timpul necesar.					
4	Nu am mai făcut aceasta înainte.					
5	Nu este practic pentru mine.					
6	Este prea târziu pentru mine.					
7	Este o schimbare prea radicală.					
8	A mai încercat cineva?					
9	M-am descurcat foarte bine și fără aceasta.					
10	Beneficiile obținute nu vor acoperi cheltuielile de aplicare.					
11	Sunt nemotivat/ă pentru acceptarea schimbării.					
12	Dacă se acceptă să aplicăm aceasta în grup, ne va fi mai ușor, decât individual.					
13	Voi întâmpina dificultăți în aplicare, dacă nu voi avea un mentor care să mă ghideze.					
14	Îmi va fi mai ușor să mă adaptez schimbării, dacă prin activități de mentorat mi se vor propune instrumente specifice concrete pentru aplicare în activitate.					
15	Schimbarea în perioada de adaptare profesională mă va suprasolicita.					

Sursa: elaborat de autor în baza Chestionarului adaptat după Chelcea A. din lucrarea „Psihoteste. Cunoașterea de sine și a celorlalți” [21].

Pentru completarea Chestionarului, conform instrucțiunilor, debutanții au selectat câte un răspuns de la fiecare întrebare, atribuindu-l pe orizontală, în corespundere cu o cifră din scala „5-1”. La final, din cifrele selectate la fiecare întrebare, conform scalei „5-1”, a fost calculată, pe verticală, suma totală obținută.

3. Rezultate și Discuții

Din scopul trasat pentru etapa de constatare rezidă analiza rezultatelor sintetizate din răspunsurile respondenților la Chestionarul aplicat care se încadrează în dimensiunea evaluării și constatării nivelului de adaptare profesională la schimbări a cadrelor didactice debutante în mediul școlar, redată în continuare.

Un indicator analizat a constatat în selectarea datelor obținute privind anul de activitate al celor 97 debutanți, în vederea determinării profilului cadrelor didactice debutante și menținerea în sistem, reflectând sinteza rezultatelor în Figura 1.

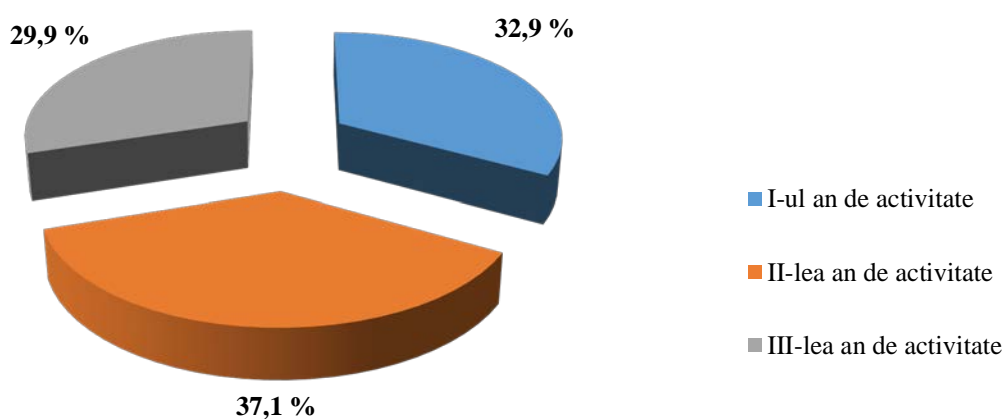

Figura 1. Anul de activitate al cadrelor didactice debutante.

Urmare a analizei rezultatelor obținute din chestionarul aplicat, au fost extrase datele privind anul de activitate a celor 97 de cadre didactice debutante care activează în sistemul educațional în unul din primii trei ani de activitate, imediat după absolvirea facultății *Științe ale Educației*:

- 32,9%, constituie 32 de tineri specialiști care activează în primul an;
- 37,1%, constituie 36 de tineri specialiști care activează în al doilea an;
- 29,9%, constituie 29 de tineri specialiști care activează în al treilea an.

Analiza efectuată, evidențiază o scădere a numărului de cadre didactice debutante în al treilea an de activitate, una dintre cauze fiind deseori întâlnită, părăsirea sistemului educațional și schimbarea locului de muncă în alt domeniu de activitate. Situație similară se atestă în *Raportul anual privind diagnosticarea nevoilor actuale de cadre didactice calificate în învățământul general prin monitorizarea procesului de plasare în câmpul muncii al absolvenților programelor de studii în domeniul Științe ale Educației, 2023*, în care se precizează că „în anul bugetar 2023 și-au dat demisia până/imediat la expirarea termenului stabilit de trei ani efectiv lucrați în funcție didactică 35 de cadre didactice debutante angajate prin repartizare, dintre care: 34% au plecat din sistem în primul an de activitate didactică; 14% în al doilea an de activitate didactică, 0% debutanți au plecat în al treilea an de activitate didactică; 52% au plecat din școală imediat la expirarea termenului de 3 ani” [159]. Astfel de situație cunoscută sub numele de „exodul cadrelor didactice” are consecințe grave asupra sistemului educațional: 1) costuri financiare ridicate pentru recrutare și formare; 2) scăderea calității actului educațional, deoarece școlile se confruntă constant cu lipsa de personal calificat și experimentat; 3) presiune sporită asupra grupului profesional, care trebuie să preia sarcini suplimentare etc.

În ideea determinării profilului cadrelor didactice debutante prin analiza SWOT pot fi scoase în evidență rezultatelor obținute ce reflectă interacțiunea debutanților cu două categorii de factori care influențează adaptarea profesională în mediul școlar: factorii interni (puncte tari și puncte slabe) și factorii externi (oportunități și amenințări).

Tabelul 2

Analiza SWOT cu privire la adaptarea profesională a cadrelor didactice debutante în mediul școlar

Profilul cadrului didactic în perioada de adaptare profesională în mediul școlar

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Dragostea pentru profesia de pedagog.	Lipsa experienței pedagogice.
Vreau să lucrez în școală.	Lipsa curajului de a solicita ajutor profesional.
Manifest plăcere de a lucra cu elevii.	Lipsa obiectivelor personale pentru creșterea profesională, a autocunoașterii.
Sunt sociabil.	Lipsa motivației financiare.
Posed răbdare suficientă în activitatea cu copiii.	Capacități scăzute de autocunoaștere.
Sunt calm și echilibrat.	Stilul democratic de abordare, neînțeles de toți elevii.
Posed pregătire profesională recentă.	Competențe scăzute în eficientizarea demersului didactic
Îmi reușește să colaborez, să cooperez.	Dificultăți întâmpinate la proiectarea didactică.
Am capacități de comunicare.	Abilități scăzute de manifestare autoritară în fața elevilor.
Ași putea organiza lucrul în echipă, m-ași implica de rând cu elevii.	Abordarea superficială a unor amenințări care pot diminua procesul de adaptare în mediul școlar.
	Idei și resurse insuficiente în diversificarea lecțiilor.
	Stare stresată la solicitări noi, la schimbări.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Descentralizare și gestionare financiară autonomă.	Persistență birocratică a procesului de raportare (chestiuni de rutină permanentă).
Dotarea cabinetelor școlare și a laboratoarelor pentru activități practice.	Instabilitate și transformări sociale permanente.
Cunoașterea celor mai recente noutăți din domeniile educației.	Scăderea atractivității profesiei de pedagog.

Existența mentorilor pentru ghidarea în cariera didactică.	Diversificarea viziunilor teoretice ale experților educaționali și neconcordanța cu aspectele practice (experiența practică).
Utilizarea TIC și implementarea sistemului educațional informațional.	Impedimente create din partea unor manageri școlari pentru avansarea în cariera didactică (promovarea oportunităților doar în rândul cadrelor didactice cu grad didactic, manifestarea invidiei profesionale pentru tinerii care aspiră la grad didactic, susținerea insuficientă a debutanților în formarea profesională, economisirea bugetului și lipsa oportunităților de dezvoltare profesională, etc.).
Posibilități de formare și dezvoltare profesională.	Posibilități reduse de avansare în domeniu.
Atragerea proiectelor educaționale.	Număr de elevi în descreștere, în mod special, în mediul rural.
Tendențe reale de extindere a specializărilor și ocupare a unor posturi noi.	Competiție școlară scăzută între instituțiile de învățământ.
Ofertă diversificată de organizare a odihnei active.	Interes scăzut de participare al părinților în viața școlară (lipsă de timp, migrația peste hotare la muncă, etc.). Interes scăzut a elevilor față de învățatură. Nivel scăzut de salarizare.

Sursa: elaborat de autor în baza informațiilor prelucrate din analiza SWOT.

Urmare a analizei răspunsurilor obținute pot fi identificate nevoile de adaptare profesională, de formare și dezvoltare a personalității cadrului didactic debutant în aspect profesional, astfel, având claritate privind punctul de pornire fiind necesar și important în elaborarea unui plan individual de dezvoltare profesională, care ar fi parte componentă a unui program de mentorat în contextul optimizării procesului de adaptare profesională a cadrelor didactice debutante în mediul școlar.

În ideea valorificării studiului privind comportamentul cadrelor didactice debutante din învățământul general la noile schimbări, a fost efectuată analiza opiniilor și a reflecțiilor personale ale debutanților menționate la completarea chestionarului propus. Analiza a permis scoaterea în evidență a unor răspunsuri referitoare la trăirile manifestate odată cu tranziția din mediul universitar în mediul școlar care se încadrează în șirul de caracteristici profesionale manifestate prin comportament în mediul școlar, în contextul adaptării profesionale la schimbări.

În continuare, este prezentată analiza rezultatelor obținute din răspunsurile respondenților în urma aplicării Chestionarului *Evaluarea nivelului de adaptare profesională la schimbări a cadrelor didactice debutante*. Din sinteza efectuată, a relevat următoarele rezultate prezentate în Tabelul 3.

Tabelul 3

Rezultatele privind evaluarea nivelului de adaptare profesională la schimbări a cadrelor didactice debutante

Nivelul de adaptare profesională la schimbări	Număr/ % de cadre didactice debutante	Categoria de punctaj acumulat	Caracteristici profesionale manifestate prin comportament în mediul școlar
BINE adaptat	4,1% (4 persoane)	Între 15 și 25 puncte	Persoane a progresului schimbării, dar uneori hazardat. Acceptă o idee nouă intuitiv, riscul persistă că de multe ori renunță la o analiză riguroasă ulterioară acceptării.
PARȚIAL adaptat	29,9% (29 persoane)	Între 26 și 39 puncte	Persoane motivate pentru acceptarea schimbării. Acceptă imediat ideile și propunerile celorlalți, ceea
MEDIU adaptat	46,4% (45 persoane)	Între 40 și 53 puncte	Persoane indecise oscilante în acceptarea ideilor noi. Anumite eșecuri și experiențe anterioare au accentuat însă excesiv atitudinea, de prudență și justificată până la un punct.
FOARTE GREU adaptat	13,4% (13 persoane)	Între 54 și 67 puncte	Persoane care acceptă foarte greu introducerea noului. Doar presiunea majoră a situațiilor, evenimentelor le determină să acționeze.
INADAPTAT	6,2% (6 persoane)	Între 68 și 75 puncte	Persoane conservatoare incorigibile, a regresului în ceea ce privește schimbarea. Se manifestă absolut nemotivat pentru acceptarea schimbării, sunt orientate spre blocarea noului.

Sursa: elaborat de autor în baza informațiilor prelucrate din chestionarul aplicat și conform Grilei de analiză și interpretare a rezultatelor afiliată la chestionar.

În conformitate cu Grila de analiză și interpretare a rezultatelor la *Chestionarul privind evaluarea nivelului de adaptare profesională la schimbări a cadrelor didactice debutante*, nivelul de adaptare profesională la schimbări al respondenților este evaluat și determinat în baza unei clasificări după care cei 97 de debutanți implicați în experiment, se împart în 5 categorii, în funcție de punctajul acumulat. Prin urmare, analiza și sinteza rezultatelor obținute din răspunsurile cadrelor didactice debutante care au completat chestionarul, oferă repartizarea cadrelor didactice pe categorii, în funcție de **nivelul de adaptare profesională la schimbări al debutanților**:

Categoria I - Nivel - BINE adaptat, au acumulat între 15 și 25 puncte – 4,1% (4 persoane);

Categoria II - Nivel - PARȚIAL adaptat, au acumulat între 26 și 39 puncte – 29,9% (29 persoane);

Categoria III - Nivel - MEDIU adaptat, au acumulat între 40 și 53 puncte – 46,4% (45 persoane);

Categoria IV - Nivel - FOARTE GREU adaptat, au acumulat între 54 și 67 puncte – 13,4% (13 persoane);

Categoria V - Nivel – INADAPTAT, au acumulat între 68 și 75 puncte – 6,2% (6 persoane).

Pentru a avea o privire generală comparativă asupra rezultatelor sintetizate și atribuirea respondenților la cele 5 categorii, în funcție de **nivelul de adaptare profesională la schimbări al debutanților** constatat, în continuare este prezentată distribuția comparativă a frecvențelor ce vizează nivelul de adaptare profesională la schimbări a celor 97 de cadre didactice debutante în Figura 2.

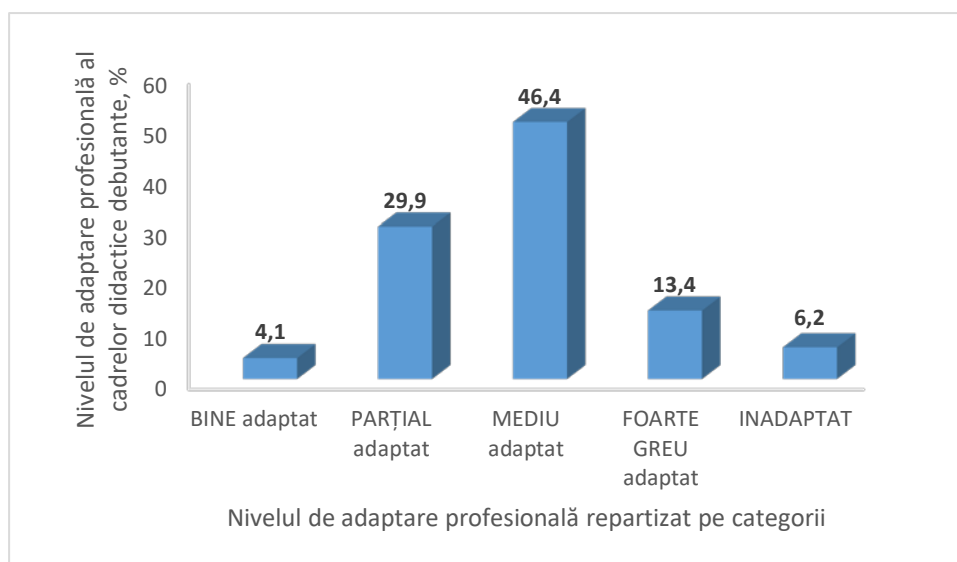

Figura 2. Distribuția comparativă a frecvențelor nivelului de adaptare profesională la schimbări a cadrelor didactice debutante, %

Sursa: elaborat de autor în baza informațiilor prelucrate din chestionarul aplicat.

Rezultatele reprezentate în Figura 2, în sensul analizei comparative, oferă claritate în clasament că, în categoria de debutanți cu *nivel bine adaptat profesional la schimbări*, s-au clasat **4,1%** (4 persoane) dintre respondenții debutanți, un număr mai mic comparativ cu celelalte categorii. Aceasta înseamnă că în primii trei ani de activitate pedagogică, îndată după absolvirea facultății *Științe ale Educației*, din numărul total de cadre didactice debutante - 97 de persoane care exercită funcția didactică în mediul școlar, pe dimensiunea acceptării schimbărilor au atins doar 4 debutanți *nivel bine adaptat profesional la schimbări*. Este un rezultat care merită o atenție sporită și permanentă în vizorul conducătorilor instituțiilor de învățământ general, precum și a mentorilor cu experiență în domeniul pedagogic pentru oferirea suportului necesar și tinderea spre creșterea capacităților de adaptare profesională a debutanților la etapa tranziției în mediul școlar.

Comparând rezultatele prezentate în aceeași figură, este vizibil că doar **29,9%** dintre debutanți (29 persoane) sunt considerați cu *nivel parțial de adaptare profesională la schimbări*. Revenind la caracteristicile profesionale manifestate prin comportament în mediul școlar, conform Grilei de analiză și interpretare a rezultatelor la Chestionarul aplicat, *această categorie de persoane sunt motivate pentru acceptarea schimbării și acceptă imediat ideile și propunerile celorlalți, ceea ce și îi motivează la dezvoltarea creativității*. Caracteristicile acestui grup de debutanți denotă faptul că este cointerestat în motivație și apreciere pentru reacția promptă la schimbare, precum și necesită urmărire din perspectiva progresului nivelului de adaptare profesională la schimbări, iar ulterior urmează să fie antrenați în calitate

de mentori în rândul debutanților pentru oferirea suportului metodologic „de la egal la egal” altor debutanți.

De asemenea, prezintă interes și grupul de debutanți (46 de persoane) ce constituie **46,4%**, cel mai mare procentaj și care sunt considerați cu *nivel mediu de adaptare profesională la schimbări*. Aceasta înseamnă că în primii trei ani de activitate pedagogică, din numărul total de cadre didactice debutante (97 de persoane), aproximativ jumătate acceptă unele schimbări. La nivel de caracteristici profesionale manifestate prin comportament în mediul școlar, *această categorie de persoane reprezintă persoane indecise, oscilante în acceptarea ideilor noi și acceptă doar unele schimbări care să nu le influențeze esențial deprinderile și abilitățile utilizate în desfășurarea procesului educațional și să nu le creeze disconfort în mediul școlar*. Pentru categoria dată de debutanți este necesară o mică terapie psihologică de recâștigare/întărire a încrederii în forțele proprii, pe care în mod real aceste persoane le posedă.

Următoarea categorie de debutanți include **13,4%** de respondenți (13 persoane) care se consideră cu *nivel foarte greu de adaptare profesională la schimbări*. Aceasta se explică prin faptul că *în acest grup persoanele se caracterizează profesional prin comportamentul manifestat în mediul școlar cu acceptarea foarte anevoioasă de introducere a noului*. Reacție îmbunătățită din partea acestor debutanți, poate fi înregistrată doar la o presiune majoră a situațiilor, evenimentelor care le determină să acționeze. Categoria dată de persoane exprimă o rezervă pronunțată în dorința de implicare activă. La modul general, din partea acestor persoane se necesită efort și flexibilitate cât privește adaptarea profesională în mediul școlar, precum și trasarea perspectivelor de înregistrare a progreselor în dezvoltarea competențelor profesionale.

Datele expuse în Figura 2 scot în evidență ultima categorie de respondenți, ce constituie **6,2%** (6 debutanți) care sunt considerați cu *nivel inadapdat profesional la schimbări*. Aceasta se explică prin faptul că *în acest grup persoanele se caracterizează profesional prin comportament conservator și incorigibil*. Persoanele din grupul menționat se aliniază nu la progres, dar la regres în ceea ce privește schimbarea. Faptul se explică prin manifestarea absolut nemotivată a debutanților pentru acceptarea schimbării și, uneori sunt orientate spre blocarea noului. Ne pune în gardă această categorie de tineri specialiști care exprimă o lipsă a dorinței de implicare în activitate deoarece sunt pasivi și nedeterminați în colaborarea și relaționarea socială în debutul carierei pedagogice.

Analiza itemilor incluși în chestionar și a răspunsurilor identificate au scos în evidență și nevoi ale debutanților, confirmate prin constatările privind nivelul de adaptare profesională la schimbări, clasificat pe categorii de debutanți.

5. Concluzii

Studiul realizat cu participarea cadrelor didactice debutante a oferit oportunitatea de a analiza nivelul de adaptare profesională al acestora la începutul carierei didactice și unele particularități ale fenomenului de tranziție prin care trec tinerii specialiști în procesul de adaptare la condițiile mediului școlar și la cerințele sistemului educațional.

Rezultatele obținute au fost analizate și sistematizate potrivit obiectivelor propuse în experimentul de constatare și confirmă existența necesităților de adaptare profesională din partea cadrelor didactice debutante, confirmate prin răspunsurile oferite. Cu certitudine, cadrele didactice debutante în perioada de tranziție în mediul școlar se confruntă cu o serie de întrebări, la care răspunsurile profesionale ar avea un impact favorabil prin mentorarea acestora în baza unui program de mentorat privind optimizarea procesului de adaptare profesională a debutanților în mediul școlar.

În contextul provocărilor actuale, marcate de dinamica accelerată a schimbărilor din sistemul educațional, se remarcă o serie de consecințe semnificative: diversificarea ofertei de sprijin pentru integrarea profesională a cadrelor didactice, scăderea rezilienței acestora din cauza stresului ocupațional, creșterea necesității de adaptare profesională și accentuarea cerințelor privind îmbunătățirea condițiilor de muncă, a motivației, a ghidării în carieră și a valorificării competențelor profesionale.

Având în vedere multitudinea și complexitatea nevoilor manifestate de cadrele didactice debutante în procesul adaptării profesionale în perioada de tranziție în mediul școlar, fiind reflectate o bună parte prin analiza SWOT, devine clar tabloul pentru necesitatea implementării unui *Program de mentorat din perspectiva optimizării procesului de adaptare profesională a cadrelor didactice debutante în mediul școlar*, or, considerăm esențială implementarea unor măsuri de prevenire a inadaptării și de acoperire a tuturor nevoilor specifice ale debutanților, astfel, procesul de adaptare profesională va fi optimizat, devenind mai rapid și mai eficient în cadrul instituțiilor de învățământ, în colectivul profesoral și în relația cu elevii din mediul școlar.

Necesitatea întreprinderii măsurilor de prevenire a inadaptării, de optimizare a procesului de adaptare profesională și de facilitare a fenomenului de tranziție a debutanților în mediul școlar, precum și toate constatările privind nivelul de adaptare profesională la schimbări identificat pe categorii de tineri specialiști, în viziunea noastră, justifică raționalitatea implementării în rândul cadrelor didactice debutante a unui *Program de mentorat din perspectiva optimizării procesului de adaptare profesională a cadrelor didactice debutante în mediul școlar*. Cu siguranță, formarea cadrelor didactice debutante în baza unui astfel de program, va facilita adaptarea profesională și dezvoltarea profesională în perioada exercitării profesiei de pedagog, în mod special, în perioada tranziției după absolvirea facultății și integrarea în mediul școlar.

Pe final, din sinteza ideilor prezentate, se poate afirma că impactul educațional este profund influențat de calitatea relațiilor interpersonale dintre elev și cadru didactic, dintre conducătorul instituției și debutant, dintre mentor și cadrul didactic aflat la început de carieră pedagogică, precum și de caracteristicile contextului educațional în parteneriatul format. Aceste dimensiuni relaționale și contextuale se reflectă în mod esențial asupra tuturor aspectelor procesului educațional, inclusiv asupra adaptării profesionale, integrării socioprofesionale și dezvoltării profesionale continue. Tranziția reușită din mediul universitar în mediul școlar va marca o carieră pedagogică solidă și resurse umane cu identitate profesională dezvoltată, când fiecare provocare va fi depășită, iar fiecare obstacol va lăsa amprentă de succes, iar pentru dezvoltarea profesională și eficientizarea contextului formativ în toate aspectele educației, șansele devin mai mari, odată cu optimizarea procesului de adaptare profesională în mediul școlar.

Conflicte de interese: Autorul nu declară conflicte de interese.

Referințe

1. Finland's 'education miracle' and the lessons we can learn. Disponibil online: <https://www.weforum.org/stories/2017/07/finlands-education-miracle-and-the-lessons-we-can-learn/> (accesat pe 20.03. 2025).
2. Finland's educational success: A global model to follow. Disponibil online: <https://www.globalsociety.earth/post/finland-s-educational-success-a-global-model-to-follow?> (accesat pe 20.03. 2025).
3. Learning for sustainability. Disponibil online: <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor/en/country-reports/estonia.html?> (accesat pe 20.03. 2025).

4. School education. Disponibil online: <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor/en/country-reports/estonia.html?#3-school-education> (accesat pe 20.03. 2025).
5. Evoluția și direcțiile integrării în educația europeană. Disponibil online: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/38-46_14.pdf (accesat pe 20.03. 2025).
6. Strategia de dezvoltare *Educația 2030* și în Programul de implementare a acesteia pentru anii 2023-2025, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 114 din 7 martie 2023, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.134-137 din 20.04.2023, art. 289.
7. Strategia națională de dezvoltare *Moldova Europeană 2030*, aprobată prin Legea 315 din 17 noiembrie 2022, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.409-410 (8453-8454) din 21.12.2022, art. 757-758.
8. Grishanov, L.; Țurcan, V. *Sotsiologicheskiye problemy adaptatsii studentov mladsikh kursov. Avtoreferat dissertatsii na soiskaniye uchenoy stepeni kandidata psikhologicheskikh nauk. Moskva, Rossiya, 1990, 44 s.*
9. Bucun, N.; Musteață, S.; Guțu, Vl.; Rudic, Gh. *Bazele științifice ale dezvoltării învățământului în Republica Moldova*. Prometeu, Chișinău, Republica Moldova, 1997, 399 p. ISBN 5-7790-0361-0.
10. Pleșca, M. *Mecanismele psihologice de bază ale adaptării studenților la activitatea de învățare*. Autoreferatul tezei de doctor în științe psihologice. Chișinău, Republica Moldova, 2002, 23 p.
11. Țarină, E. *Adaptarea studentului în mediul universitar*. UPS „Ion Creangă”, Chișinău, Republica Moldova, 2013, 193 p. ISBN 978-9975-46-158-0.
12. Rusnac, S.; Verdeș, V. *Adaptabilitatea social-psihologică ca o condiție a depășirii crizei vârstei adulte*. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Preocupări contemporane ale științelor socio-umane”*, ULIM, Chișinău, Republica Moldova, 2015, 1, pp. 389-397. ISBN 978-9975-933-80-3.
13. Puzur, E. *Adaptarea psihosocială a studenților anului I din instituțiile de învățământ superior*. Autoreferatul tezei de doctor în psihologie. Chișinău, Republica Moldova, 2016, 34 p.
14. Paladi, O. *Orientările valorice și adaptarea psihosocială la vârsta adolescenței: abordări teoretice*. Institutul de Științe ale Educației. Print Caro SRL, Chișinău, Republica Moldova, 2021, 261 p.
15. Zlate, M.; Avram, E. *Reprezentarea perspectivelor profesionale și relația cu gradul de adaptare la cerințele mediului academic*. Revista de psihopedagogie. Editura Universității, București, România, 2004, V..2, p. 33-46.
16. Zlate, M.; Negovan, V. *Adaptare și strategii de adaptare. Probleme fundamentale ale psihologiei și științelor educative*. Editura Universității, București, România, 2006, 180 p.
17. Negovan, V.; Dincă, M. *Adaptarea la mediul universitar*. În: *Câmpul universitar – o cultură a provocărilor*. Editura Universitară, București, România, 2010, p. 66-87.
18. Dima, E.; Cobeț, D.; Manea, L.; Dănilă, E.; Dima, G.; Dănilă, A.; Botoșineanu, L. *Dicționar Explicativ Ilustrat al Limbii Române*. ARC; Gunivas, Chișinău, Republica Moldova, 2007, 2280 p. ISBN 978-9975-61-155-8.
19. Negovan, V., *Psihologia carierei*. Meteor Press, București, România, 2021, 285 p. ISBN 978-973-728-817-2.
20. Schlossberg, N. K. *A Model for Analyzing Human Adaptation to Transition*, *The Counseling Psychologist* 1981, 9 (2), pp. 2–18, doi: 10.1177/001100008100900202.
21. Chelcea, A. *Psihoteste. Cunoașterea de sine și a celorlați*. Știință și Tehnică, București, România, 1997, 302 p.
22. Raport anual privind diagnosticarea nevoilor actuale de de cadre didactice calificate în învățământul general prin monitorizarea procesului de plasare în câmpul muncii al absolvenților programelor de studii în domeniul „Științe ale Educației”, 2023. Disponibil online: https://mec.gov.md/sites/default/files/16.01.2023_final_completat_redactat_proiect_raport_anual_2022.pdf (accesat pe 15.02. 2025).

Citation: Goras, M. Adaptation of beginning teachers in the transition process from the university environment to the school environment. *Journal of Social Sciences*, 8 (3), pp. 110-125. [https://doi.org/10.52326/jss.utm.2025.8\(3\).09](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2025.8(3).09).

Publisher's Note: JSS stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

Copyright: © 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Submission of manuscripts:

jes@meridian.utm.md